

Карел Чапек

Господин Хинек Раб от
Куфщейн

Господин Янек Хвал Янковски още не можеше да се опомни от изненадата. Моля ви се, представете си, най-неочаквано като гръм от ясно небе беше довтасал на гости зет му, и то какъв зет при това, благоволете да го разгледате: с немски гащи и унгарски мустаци; няма какво, голям човек, което си е право; а пък старият господин Янек по това време, запретнал ръкави, помагаше на кравата да се тели. Хубава изненада, мисли си старият господин смутен, кой дявол ми го изпрати сега?

– Пий, пий, господин Хинек – канеше го усърдно той. – Виното, разбира се, е само нашенско, преди пет години ми го докара евреинът от Литомержице¹. В Прага вие пиете и кипърско, нали?

– И кипърско, и друго – отвърна господин Хинек. – Ама да ви кажа ли, господин тъсте, няма нищо по-хубаво от доброто чешко винце. И от доброто чешко пиво, господине. Хората дори не знаят колко хубави неща има у нас и купуват де що чужд боклук намерят. Мислите ли, че някой от чужбина ще вземе да ни докара нещо свястно?

Старият господин поклащаше глава.

– Пък и какви грешни пари искат!

– Разбира се – процеди господин Раб. – Вземете само митата, моля ви се. Негово кралско величество си пълни джобовете, а ние да плащаме разноските.

Господин Хинек възмутено се изхрачи.

– Важното е НЕГОВИТЕ ковчези да са пълни с пари!

– Подебрад² ли?

– Тоя късо – потвърди господин Раб. – На житар прилича. Какво биче си завъдихме, а? Ама това не може да трае дълго, господин тъсте. То само по стопански причини да е, ама има и други. У вас в Янков също ли е толкова лошо положението?

Господин Янек се навъси.

– Лошо, сине. Много лошо. Като налетя един мор по кравите, ни подпушване помага, ни нищо. Дявол знае каква е тая работа, на селяните пък посевите хванаха ръжда. Лани би град... Зле са селяните. Представи си, господин Хинек, нямат зърно дори за посев, трябваше да им раздам от своето...

– Да им раздадеш? – учуди се господин Раб. – Аз не бих правил това, господин тъсте. Какво ще ги глезиш тия селяндури? Който не умее

1. ЛИТОМЕРЖИЦЕ – град в Чехия.

2. ПОДЕБРАД (въсъщност ИРЖИ ПОДЕБРАДСКИ) (1420–1471) – един от най-дейните чешки крале, защищавал религиозната свобода на чехите, предприел дипломатически стъпки за образуване на арбитражен съд, съставен от всички европейски владетели.

да си прави сметката, нека пука. Да пукне – енергично повтори господин Хинек. – В наше време, господин тъсте, е нужна желязна ръка. И никаква милостиня, никакви помощи! Ще ги изнежваме, ами! Още по-лоши времена ще настъпят. По-добре да ги свикнем тия просяци на малко мизерия. Нека ядат кора от дърветата и каквото намерят там. Аз да съм, няма нищо да им дам и ще им го кажа право в очите: голтаци с голтаци такива, дървеняци и подобни. Да не мислите, че нямаме друга по-сериозна работа, освен грижата за търбусите ви? Днес, ще им кажа аз, всички трябва да бъдете готови за големи жертви. Трябва да се мисли за отбраната на кралството, а не за разни там глупости. Така ще им го кажа, господине. Времето е сериозно и който не е готов да падне за родината си, нека умре от глад. Това е – господин Хинек жадно пи. – Докато могат да се държат на краката си, ще ги обучаваме да си служат с оръжието и никакви приказки.

Старият господин Янковски облещи светлите си очи.

– Ама какво, такова – смънка той объркан. – Значи такова – пази Боже – война, а?

Господин Хинек се позасмя.

– Ще има, ще има война! Как няма да има! Не може да няма: та тоя мир да не ни е даром? А-а-а, господине, щом има мир, много близо до ума е, че се готви нещо. Моля ви се – каза той с презрение, – та това вече го е разбрал и тоя, кажете го де... как го казваха, ...да, князът миролюбец. Княз миролюбец – изсъска господин Раб. – Разбира се, господине, страхува се за трона си. И като седи на трона, не можеш да го забележиш дори, ако не си сложи по три възглавници под задника.

– Ама това Подебрад ли? – попита неуверено господин Янек.

– Че кой друг? Ех, господине, и ние си имаме един владетел, здраве му кажи! Само за мир приказва, господин тъсте. Само послания изпраща и тям подобни. Пари за това се намират, разбирате ли? Неотдавна – чак в Глоговец се замъкна при полския крал, пакт против турците щял да сключва. Цяла миля път извървя пеша, за да срещне поляка, представяте ли си! Как я мислите тая работа?

– Абе – предпазливо отговори господин Янек, – то малко ли се приказва за турчина?

– Глупости са това – решително отвърна господин Хинек Раб. – Но нима е редно чешкият крал да прави икрам³ на поляка? Позор е това – извика господин Хинек. – Той трябваше да почака полякът да дойде при

3. ИКРАМ – почит, уважение.

него! Докъде я докарахме, господин Янек! Какво ли би казал покойният император Карел⁴, или Сигизмунд⁵? Тогава, скъпи господине, ние все още се ползувахме с международен престиж – господин Раб плю. – Пфю! Не мога да разбера как търпим ние, чехите, тоя срам.

„Гледай ти какви работи“, – ядосваше се господин Янек Хвал. „И защо ли ми ги разправя тия! Като че ли не ми стигат моите грижи...“

– И друго – каза господин Раб, – взе, че изпрати делегация в Рим, да го признаел папата и не знам по какви още причини. Удари го на молба, ясно, нали? За да имало мир сред християнството и тям подобни. Е, това вече на нищо не прилича! – Господин Раб удари с длан по масата, малко остана да прекатури чашата. – Татко Жижка⁶ сигурно се е обърнал в гроба си! Представяте ли си, Боже мой, преговори с папата! Затова ли ние, утравквистите⁷, проливахме кръвта си, а? Да ни продаде след това на Рим за един папски пантоф?

„Ти пък какво си се разпенявил“, – помисли си учуден старият господин, като примигваше разсеяно. „Къде си проливал кръвта си, бе човек? Покойният ти баща нали се пресели тук едва когато дойде Сигизмунд – вярно, след това той се ожени в Прага. Пишеше се Йоахим Ханес Раб. Той беше един добър човек, познавах го аз, братко; съвсем порядъчен немец.“

– Той си мисли – продължаваше да се възмушава господин Хинек Раб, – че Бог знае колко умна политика води. Преди известно време беше изпратил някои от своите палячовци чак във Франция, при французкия крал. Добре било да се основе съюз на християнските князе, та да се събирали на някакъв там европейски конгрес ли, що ли. Да уреждат споровете си по добром с преговори и тям подобни. А с турчина – вечен мир и не знам какво още... Кажете ми вие сам: чували ли сте вие някога

4. КАРЛ IV – като чешки владетел, Карл I (1346–1378) укрепва разколебаната владетелска власт и превръща чешката държава в могъща феодална монархия. Първият чешки крал, който приема званието римски крал и през 1355 бива провъзгласен за император.

5. СИГИЗМУНД (1368–1437), германски император, втори син на Карл IV, който след смъртта на брат си Вацлав IV бива провъзгласен и за чешки крал (1436). Един от виновниците за смъртта на Ян Хус. С неговото възкачване на трона църковната реакция в Чехия свързва надеждите си за възстановяване на своята разклатена власт в Чехия.

6. ЯН ЖИЖКА (1360–1424) – чешки национален герой, именит полководец, застанал начело на хусистките войски, участвувал в битката при Грюнвалд, продължително време водил успешна борба против крал Сигизмунд и против чешката църковна реакция.

7. УТРАВКВИСТИ – умерено крило на хусистите, които в противоположност на таборитите се борили за участие под двата вида – с хляб и вино (както е у православните).

такива идиотщини? Нима политика се прави така? Моля ви се, кой ще вземе да урежда споровете с преговори, когато могат да се уредят с война? И нима може да позволи някоя държава да ѝ се бъркат в работите, когато иска да води война с някого? Глупости ами; целият свят само ни се смее. Представете ли си, господин тъсте, колко много ни компрометира една такава стъпка, такава проява на слабост пред целия свят! Та нали, Боже мой, излиза, че ни е страх да не би да ни сполети някаква си там война...

– Ама – ще има ли? – загрижен попита господин Янек.

Господин Хинек Раб от Куфщейн кимна глава.

– Можете да бъдете сигурен. Погледнете, господин тъсте, против нас са унгарецът, немецът, папата и Австрия. Щом като са против нас, тогава добре: трябва да ги нападнем, преди да са се обединили. Незабавна война и това е. Така се уреждат тия работи – заяви господин Раб и енергично прокара пръсти през косата си.

– Че в такъв случай аз своевременно да се погрижа за запаси – замислено измънка господин Янек Хвал. – Добре е да се запасим с едно-друго.

Господин Хинек Раб поверително се наведе към него през масата.

– Ако питате мене, аз бих предложил още по-добър план. Да се съюзим с турчина и татарина. Ето това се казва политика, а? Остави на татарина Полша и Германия, да избие и опожари всичко там. Какво губим ние от това, разбирате ли? На турчина пък остави Унгария, Австрия и папата.

– Говорят, че турчинът бил голям звяр.

– Точно това е – съгласи се господин Хинек. – Как би ги наредил той само, гледай си работата! Трябва само да се освободим от всякакви съображения и християнски чувства! Всичко е просто въпрос на сила. А нашият народ, знаете ли... Аз винаги казвам: за народа никоя жертва не е достатъчно голяма; но трябва да я понесат други, разбирате ли? Никога няма да хранутим, както казваше покойният ни Жижка. Против всички и тям подобни. Де да бяха само повече чистите и истински патриоти! Как ще се развъртим тогава ние отново с нашия стар чешки боздуган.

Господин Янек Хвал Янковски поклащаше глава. „Трябва да се погрижа за запаси“, мислеше си той. „Кой знае какво може да се случи. Старият господин Раб беше мъдър човек, макар и да беше немец. Тиролец. Може пък Хинек да е наследил малко от неговия ум, хрумна на стария господин, пък и в Прага хората научават по-скоро новините.

Главното е да се насуши сено. По време на война има голяма нужда от сено.“

Господин Хинек Раб от Куфщейн възбуден удари с длан по масата.

– Живи ще сме, господин тъсте, ще видим! Хайде наздраве! Ей, момче, дай насам каната! Налей вино, не виждаш ли, че чашата ми е празна! Хайде, за успеха на нашата кауза!

– Wohl bekom'm's⁸ – учтиво каза старият господин Янек.

КРАЙ

8. Wohl bekom'm's (нем.) – наздраве!

© 1932 Карел Чапек
© 1968 Светомир Иванчев, превод от чешки

Karel Čapek
, 1932

Сканиране, разпознаване и редакция: К. Ч.

Издание:

Карел Чапек. Книга апокрифи. Разкази
Издателство „Народна младеж“, София, 1968
Редактор на издателството Вера Филипова
Художник Иван Кирков
Художествен редактор Иван Стоилов
Технически редактор Лазар Христов
Коректор Мери Керанкова

Karel Čapek. Kniha apokryfů
Vydání 4
Československý spisovatel. Praha, 1964

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/10665>]